

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра теорії культури і філософії науки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філософського факультету

Іван КАРПЕНКО

“28” 08 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

рівень вищої освіти бакалавр

галузь знань 11 Математика та статистика

спеціальність 111 Математика

освітня програма Математика

спеціалізація _____

вид дисципліни обов'язкова

факультет математики і інформатики

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету

Протокол від "21" червня 2024 року №11

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: КАРПЕНКО Іван Васильович, доктор філософських наук, професор кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й. Б. Шада, ПУГАЧ Борис Якович, доктор філософських наук, професор кафедри теорії культури і філософії науки

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії культури і філософії науки філософського факультету

Протокол від "17" травня 2024 року №11

Завідувач кафедри теорії культури і філософії науки

Дмитрій ПЕТРЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми Математика

Гарант освітньо-професійної програми Математика

Сергій ГЕФТЕР

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету математики і інформатики

Протокол від "27" серпня 2024 року №1

Голова науково-методичної комісії факультету математики і інформатики

Євген МЕНЯЙЛОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Філософія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності (напряму) 111 – Математика

1. Опис навчальної дисципліни

- 1.1. Мета викладання навчальної дисципліни полягає в ознайомленні студентів із найважливішими аспектами, поняттями та концепціями філософії.
- 1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:
  - володіти сутністю основних філософських проблем та питань;
  - знати основні факти з історії розвитку філософської думки;
  - вміти читати і аналізувати філософську літературу;
  - аналізувати основні факти розвитку філософської думки.
- 1.3. Кількість кредитів – 3
- 1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна(дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	
Семестр	
4-й	
Лекції	
32 год.	
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	
Лабораторні заняття	
Самостійна робота	
42 год.	
у тому числі індивідуальні завдання	

1.6. Заплановані результати навчання

Результати вивчення навчальної дисципліни «Філософія» відповідають таким програмним результатам навчання:

РН.01 Знати основні етапи історичного розвитку математичних знань і парадигм, розуміти сучасні тенденції в математиці.

РН.02 Розуміти правові, етичні та психологічні аспекти професійної діяльності.

РН.07 Пояснювати математичні концепції мовою, зрозумілою для нефакхівців у галузі математики.

РН.24 Мати знайомство з етапами розвитку людського суспільства, української нації, поняттями філософії та інших предметних областей, що описують різноманітні об'єкти природи, суспільства та культури.

Студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- знати традиційні і актуальні проблеми історії філософії, логіки, релігієзнавства, сучасної філософії;
- демонструвати знання основних філософських концепцій, базових категорій, понять філософії;
- володіти різними методами наукового і філософського дослідження;
- формувати навички безперервного та актуального навчання, спроможність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- застосовування знань на практиці;
- проектувати дій на основі етичних мотивів, з урахуванням соціальної відповідальності, громадянських зобов'язань;
- здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних та соціальних чинників її розвитку;
- дотримуватися екологічних цінностей й відповідального ставлення до природи, поваги культурних цінностей і традицій місцевого населення, розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та мультикультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

2. Тематичний план навчальної дисципліни.

Розділ 1. Загальні питання. Філософія стародавньої Греції.

Тема 1. Вступна лекція. Загальні філософські поняття

Що таке філософія. Основні філософські питання. Функції філософії.

Історичний розвиток філософської думки. Світогляд та його різновиди. Міф, релігія, наука, мистецтво та філософія. Філософські поняття. Головні філософські напрямки. Проблема філософського методу. Діалектика та її закони. Елементи теорії пізнання. Істина та її критерії Чуттєве та раціональне у пізнанні.

Тема 2. Антична філософія. Досократики.

Натурфілософія. Мілетська школа. Піфагор та піфагорійці. Геракліт та елсати. Апорії Зенона. Стародавні атомісти. Анагсогор та Емпедокл. Софістика та софісти.

Тема 3. Класичний період.

Основні положення філософської системи Сократа. Діалог. Іронія та маєвтика. Етичне вчення. Філософія Платона. Теорія ейдосів. Концепція душі та ідеальної держави. Раціоналізм Платона. Аристотель. Матерія та форма. Вчення щодо причин розвитку. Логіка і методологія Аристотеля.

Тема 4. Філософія еллінського та римського періодів.

Основні філософські школи. Стоїцизм: представники та їх філософські думки. Епікурейці. «Сад Епікура». Атомісти. Неоплатонізм та аристотелізм. Характерні риси античної філософії.

Розділ 2. Філософська культура Стародавнього Сходу, Середньовіччя та доби Відродження.

Тема 5. Філософська культура Стародавнього Сходу.

Предфілософія Стародавньої Індії. «Веди» та епічні твори. Класичні та неklasичні школи: загальна характеристика. Індійська міфологія. Становлення та розвиток буддизму. Філософія Стародавнього Китаю. Періодизація та головні філософські школи. Проблема «Схід – Захід».

Тема 6. Філософія Середньовіччя та доби Відродження.

Розвиток філософської думки за доби середньовіччя. Гностицизм, маніхейство, апологетика. Становлення патристики. Співвідношення філософії та теології. Філософія А. Августина. Схоластики та схоласти. Ф. Аквінський. Значення спору щодо універсалій. Неоплатонізм (Н. Кузанський, Дж. Мірандола та інші). Аристотелізм. Пантеїзм Дж. Бруно. Соціальні погляди. Становлення нової картини світу. Антропоцентризм.

Розділ 3. Філософія Нового часу

Тема 7. Індуктивний метод. Сенсуалізм. Становлення науки.

Філософія Ф. Бекона. Методологія. Індукція проти дедукції. Філософські погляди Дж. Локка. Первісні та вторинні ознаки. Погляди Т. Гоббса. Соціальна теорія. Спир між Локком та Лейбницем. Механістична методологія та філософія (Ж. Ламетрі, П. Гольбах та інші). Г. Галілей та І. Ньютон як засновники нового світогляду. Що таке наука?

Тема 8. Раціоналізм та агностицизм Нового часу.

Раціоналізм та дуалізм Р. Декарта. Пошуки раціонального порядку у всьому. Пантеїзм Б. Спінози. Монадологія Г. Лейбниця. Суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі. Філософські погляди Д. Юма. Агностицизм та вчення щодо причинності.

Тема 9. Німецька класична філософія.

Критичний раціоналізм І. Канта. Априорні та апостеріорні форми знання. Моральний імператив та його значення. Вплив філософських поглядів І. Канта на подальший розвиток філософської думки. Неокантіанство. Філософські погляди І. Фіхте та Ф. Шеллінга. Діалектика та об'єктивний ідеалізм Г. Гегеля. Філософія природи, історії та Духа. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха. Становлення філософії марксизму.

Розділ 4. Сучасна світова філософія. Філософська думка в Україні.

Тема 10. «Філософія життя» та фрейдизм. Екзистенціальна філософія.

Інтуїтивізм А. Бергсона. Філософські погляди А. Шопенгауера та Ф Ніцше. Теорія психоаналізу З. Фрейда. Символізм і архетипи у вченні К. Юнга. Неофрейдизм. Причини виникнення екзистенціалізму та його представники. Екзистенціалізм та гуманізм. Філософська думка в Україні. Г.С. Сковорода.

Тема 11. Позитивізм. Філософія науки. Сінергетика. Структуралізм.

Позитивізм та його різновиди. Прагматизм та інструменталізм. Становлення неопозитивізму. Постпозитивізм. Критична філософія К. Поппера. Філософські погляди Т. Куна, П. Фейерабенда, С. Туліна та І. Лакатоша. Філософія науки. Основні положення сінергетики.

Тема 12. Феноменологія, герменевтика та структуралізм. Філософія постмодерну

Феноменологія. Феноменологічна редукція. Герменевтика. Філософія постмодерну.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		л	п	інд	с/р
	2	3	4	5	6
Розділ 1. Загальні питання. Філософія стародавньої Греції					
Тема 1. Вступна лекція. Загальні філософські поняття	6	2	1		3
Тема 2. Антична філософія. Досократики	8	3	1		4
Тема 3. Класичний період	8	3	1		4
Тема 4. Філософія еллінського та римського періодів	7	3	1		3
Розділ 2. Філософська культура Стародавнього Сходу, Середньовіччя та доби Відродження.					
Тема 5. Філософська культура Стародавнього Сходу.	6	2	1		3
Тема 6. Філософія Середньовіччя та доби Відродження	6	1	2		3
Розділ 3. Філософія Нового часу					
Тема 7. Індуктивний метод. Сенсуалізм. Становлення науки	7	2	2		3
Тема 8. Раціоналізм та агностицизм Нового часу	7	2	2		3
Тема 9. Німецька класична філософія.	8	2	2		4

Розділ 4. Сучасна світова філософія				
Тема 10. «Філософія життя» та фрейдизм. Екзистенціальна філософія. Філософська думка в Україні.	7	2	1	4
Тема 11. Позитивізм. Філософія науки. Сінергетика. Структуралізм.	10	5	1	4
Тема 12. Феноменологія та герменевтика. Філософія постмодерну	10	5	1	4
Разом	90	32	16	42

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ 1. Загальні питання. Філософія стародавньої Греції		
1.	Вступна лекція. Загальні філософські поняття	1
2.	Антична філософія. Досократики	1
3.	Класичний період	1
4.	Філософія еллінського та римського періодів	1
Розділ 2. Філософська культура Стародавнього Сходу, Середньовіччя та доби Відродження		
5.	Філософська культура Стародавнього Сходу.	1
6.	Філософія Середньовіччя та доби Відродження	2
Розділ 3. Філософія Нового часу		
7.	Індуктивний метод. Сенсуалізм. Становлення науки	2
8.	Раціоналізм та агностицизм Нового часу.	2
9.	Німецька класична філософія.	2
Розділ 4. Сучасна світова філософія		
10.	«Філософія життя» та фрейдизм. Екзистенціальна філософія. Філософська думка в Україні.	1
11.	Позитивізм. Філософія науки. Сінергетика. Структуралізм.	1
12.	Феноменологія та герменевтика. Філософія постмодерну.	1
Разом		16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання першоджерел та наукової літератури	30
2	Підготовка к семінарським заняттям	12
Разом		42

6. Індивідуальне завдання з курсу «Філософія» не передбачається

7. Методи контролю

Поточний контроль

- Оцінка знань студентів за контрольними програмними питаннями поточної та попередніх тем.
- Оцінка за виконання практичних завдань
- Експрес-тестування за ключовими аспектами тем курсу.

Підсумковий контроль (іспит)

Перевірка розуміння студентами теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатність творчо використовувати накопиченні знання та вміння.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання									Екзамен	Сума	
Відвідування		Розділ 1		Розділ 2		Розділ 3		Розділ 4			Контрольна робота
Л	С	С1	С2	С3	С4	С5	С6				
5	5	5	5	5	5	5	5	20	60	40	100

Шкала оцінювання (чотирирівнева)

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

1. Андрущенко В. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В. Андрущенко, Г. Волинка, Н. Мозгова та ін. за ред. Г. Волинки. – К.: Каравела, 2009
2. Андрущенко В. Історія соціальної філософії. - К.,Тандем,2000
3. Арутюнов В. Філософія [Навчально-методичний посібник] / В. Арутюнов, С. Бондар. – К.: Аспект-Поліграф, 2008. – 309 с.
4. Бойко О. Філософія: курс лекцій: У 2-х ч / [уклад. О. Бойко]. – Суми, 2010. – Ч. 1. Історія світової та української філософії. – 187 с.

5. Бойко О. Філософія: курс лекцій: У 2-х ч / [уклад. О. Бойко]. – Суми, 2010. – Ч. 2. Філософські системи. – 179 с.
6. Бойченко І. Філософія історії / І. Бойченко, М. Горлач, І. Жиленкова, Є. Мануйлов. – К.: Прапор, 2006. – 656 с.
7. Бичко І. В. Філософія: Курс лекцій. - К., 2003 – 576 с.
8. Вандишев В. М. Філософія. Екскурс в історію вчень і понять: Навч. посіб. – Київ: Кондор, 2005. – 474 с.
9. Волинка Г. І. Філософія Стародавності і середньовіччя в освітньому контексті: Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл / Г. І. Волинка. – Київ: Вища школа, 2005. – 544 с.
10. Воронкова В. Г. Філософія: Навчальний посібник. – Київ: ВД «Професіонал», 2004. – 464 с.
11. Горський В.С. Історія української філософії. Курс лекцій. - К., 1996
12. Герасимчук А. А. Філософія: Курс лекцій: Навч. посіб / А. А. Герасимчук. – Київ: Українсько-фінський ін-т менеджменту і бізнесу, 1999. – 165 с.
13. Герасимчук А. А., Тимошенко З. І. Курс лекцій з філософії: Навч. посіб. – Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 424 с.
14. Горак Г. І. Філософія: Курс лекцій / Г. І. Горак. – Київ: Вілбор, 1998. – 272 с.
15. Горбач Н. Я. Філософія: Підручник для студ. вузів / Н. Я. Горбач В. М. Балачук, Я. Г. – Львів: Логос, 1995. – 223 с.
16. Горлач М.І. Філософія: підручник. - Харків, 2000
17. Горський В. С., Кислюк К. В. Історія української філософії: Підручник – Київ: Либідь, 2004. – 488 с.
18. Григор'єв В. Й. Філософія: Навч. посіб. – Київ: Центр навч. літератури, 2004. – 248 с. Губерський Л. Філософія: Хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. Л. Губерського – К.: Знання, 2009. – 621 с.
19. Данильян О. Г., Тараненко В. М. Основи філософії: Навч. посіб. – Харків: Право, 2003. – 352 с.
20. Діденко В. Ф. Філософія: проблеми, категорії, теорії: Навч. посібник / В. Ф. Діденко. – Київ: Педагогіка, 1996. – 190 с.
21. Заїченко Г. А. Філософія: Підручник для студ. вищ. навч. закладів / Г. А. Заїченко, В. М. Сагатовський, Г. І. Кальний; За ред. Г. А. Заїченка та ін. – Київ: Вища школа, 1995. – 455 с.
22. Зарудний Є. О. Філософія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Мін-во освіти і науки України; Харківський національний ун-т ім. В. Н. Каразіна; Є. О. Зарудний. – Київ: Кондор, 2007. – 202 с.
23. Ільїн В. В. Філософія (нариси з історії розвитку філософської думки): Навчальний посібник. – Київ: КДТЕУ, 1997. – 288 с.
24. Історія філософії України. Хрестоматія. - К., 1993
25. Касьян В. Філософія: відповіді на питання екзаменаційних білетів: Навч. посіб. / В. Касьян. – К.: Знання, 2008. – 347 с.
26. Кремень В.Г. Філософія [Текст] : підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч.закл. (проф. рівень) / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. - К. : Грамота, 2012.- 248 с.
27. Надольний І.Ф. Філософія: посібник.-К., 2004
28. Нестеренко В.І. Вступ до філософії: онтологія людини. – К., 1995
29. Огнев'юк В. Філософія. Історія філософії: Підручник / В. Огнев'юк, І. Утюж. – К.: Грамота, 2010. – 256 с.
30. Огородник І. В. Історія філософської думки в Україні: Курс лекцій: Навчальний посібник. – Київ: Вища школа: Т- во „Знання”, 1999. – 543 с.
31. Огородник І. В. Українська філософія в іменах: Навч. посіб / І. В. Огородник, М. Ю. Русин. – Київ: Либідь, 1997. – 328 с.

32. Петрушенко П. Практикум з філософії. Навчальний посібник.- Новий світ, 2003
33. Петрушенко В.П. Основи філософських знань. Посібник- Новий світ, 2003
34. Петрушенко В.Л. Філософія: Вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії [Текст]: навч. посіб. / Віктор Петрушенко; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2014. - 594 с.
35. Присухін С. Філософія: [Навчальний посібник]. – К., 2008. - 361 с.
36. Причепій Є. Філософія: Підручник / Є. Причепій, А. Чёрний, Л. Чекаль – К.: Академвидав, 2007 – 592 с.
37. Саух П. Ю. Філософія: навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 256 с.
38. Скотний В. Г. Філософія: історичний і систематичний курс. – Київ: Знання України, 2005. – 576 с.
39. Сморг Л. О. Філософія: Навч. посіб. – Київ: Кондор, 2004. – 416 с.
40. Сучасна західна філософія: течії і напрямки. Хрестоматія / Лях В., Пазинок В. – К., 1996
41. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії. - Україна, 2000
42. Філософія. Курс лекцій. (І.В.Бичко та інші). - К., 1994.
43. Філософія. Світ людини: Курс лекцій / Табаковський В.Г., Булатов М.О., Хамітов Н.В. – К., 2003
44. Філософія: Курс лекцій / за редакцією І.Ф.Надольного. – Київ, 2000
45. Філософія: Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл / За заг. ред.: Ю. В. Осічнюка; Кол. авт.: Ю. В. Осічнюк, В. С. Зубов, І. М. Молчанов та інші. – Київ: Атіка, 2003. – 464 с.
46. Філософія: Навчальний посібник для студ. і аспірантів вищ. навч. закладів / Є. М. Причепій, А. М. Черній, В. Д. Гвоздецький, Л. А. Чекаль. – Київ: Аграрна наука, 2000. – 504 с.
47. Філософія: Навчальний посібник / За ред. М. С. Свідло. – Київ: КДТУБА, 1996. – 467 с.
48. Філософія: Підручник / За загальною редакцією М. І. Горлача, В. Г Кременя, В. К. Рибалка. – Харків: Консум, 2001. – 672 с.
49. Філософія: Посібник / За ред. Є. М. Причепія; А. М. Черній, В. Д. Гвоздецький, Л. А. Чекаль. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2001. – 576 с.
50. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – Київ: Книга, 2005. – 528 с.
51. Філософія [Текст]: навч. посіб. / [О. М. Кузь та ін.]; за заг. ред. д-ра філос. наук, проф. Чешка В. Ф.; Харк. нац. екон. ун-т. - Х.: ХНЕУ, 2013.- 263 с.
52. Філософія [Текст]: кредит.-модул. курс : підруч. для студентів ВНЗ / [Іванова К. А. та ін.] ; за заг. ред. К. А. Іванової ; Нац. фармацевт. ун-т. - Харків: Золоті сторінки : НФАУ, 2014. - 471 с.
53. Філософія [Текст]: навч. посіб. для студентів усіх напрямів підгот. / [Тімченко О. П. та ін.; за заг. ред. Тімченка О. П.]; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. - Львів : Растр-7, 2015. - 359 с.
54. Філософія: нове покоління / Національний ун-т «Києво -Могилянська академія» / М.Л. Ткачук (відп. ред.) Б.Шуба (упорядник). — К.: видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. — 135 с.
55. Філософський енциклопедичний словник.- К., 2002
56. Філософія. Кредитно-модульний курс. / за ред. Мозгового Л., Бичко І., Додонова Р. – К.: Центр навч. літератури, 2019. – 412 с.
57. Філософія. Підручник / за ред. Сімоненко С., Сулим О.Шмиголь М. та інші. – К.: Центр навч. літератури, 2019. – 512 с.

58. Філософія, логіка, філософія освіти. / за ред. Мозгового Л., Додонова Р. – К.: Центр навч. літератури, 2020. – 456 с.
59. Хамітов Н. Історія філософії. Проблема людини та її меж: Навч. посіб. / Н. Хамітов, Л. Гармаш, С. Крилова. – К.: КНТ, Центр навч. літ-ри, 2006
60. Щерба С.П. Філософія: короткий виклад. Навчальний посібник. - Кондор, 2004
61. Ярошовець В. Історія філософії: Підручник / В. Ярошовець, І. Бичко., В. Бугров та ін.; за ред. В. Ярошовця. – К.: Центр учбової літератури, 2010. - 648 с.

Допоміжна література

1. Александрова О. В. Філософія Середніх віків та доби Відродження: Підручник. – Київ: ПАРАПАН, 2002. – 172 с.
2. Арістотель Нікомахова етика - *Noika nikomacheia* / Арістотель; Переклав з давньогрецької В. Ставнюк. – Київ: Аквилон-Пресс, 2002. – 480 с.
3. Арістотель Політика / Арістотель; Пер. з давньогрецької О. Кислюк. – 2-ге вид. – Київ: Основи, 2003. – 239 с.
4. Артеменко А.П. Практикум з філософії [Текст]: навч. посіб. / А. П. Артеменко, Я. І. Артеменко; Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Х.: НУВС, 2012. - 288 с
5. Бондаревич І.М. Філософія: діалог мислителів, епох, цивілізацій [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. М. Бондаревич; Запоріж. нац.техн. ун-т. - Запоріжжя: ЗНТУ, 2012. - 251 с.
6. Булатов М.О. Філософський словник. – К.: Стилос, 2009. – 575 с.
7. Вебер М. Вибране.– К.: Основа, 1998. – 453 с.
8. Волинка Г.І. Філософія Стародавності і середньовіччя в освітньому контексті: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. — К. : Вища освіта, 2005.
9. Горський В. С. Нариси з історії філософської культури Київської Русі (середина XII – середина XIII ст.): Монографія. – Київ: Наукова думка, 1993. – 163 с.
10. Горський В.С. Історія української філософії. Навч.посіб. - К., 2001
11. Гусев В. І. Західна філософія Нового часу XVII–XVIII ст.: Підручник. – 2-ге вид., стереотип. – Київ: Либідь, 2000. – 368 с.
12. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі = *Praktische philosophie in der modernen welt* / Вітторіо Гьосле; Пер. з німецької А. Єрмоленка. – Київ: Лібра, 2003. – 248 с.
13. Декарт Рене. Метафізичні розмисли / Рене Декарт; Пер. з франц. З. Борисюк, О. Жупанський. – Київ: Юніверс, 2000. – 304 с.
14. Декарт Рене. Міркування про метод, щоб правильно спрямовувати свій розум і відшкодувати істину в науках / Рене Декарт; із французької переклав В. Андрушко, С. Гатальська. – Київ: Тандем, 2001. – 104 с.
15. Дулуман Є.К. Філософія [Текст]: курс лекцій / Є. К. Дулуман, Н. В. Анацька ; Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т". - К.: НТУУ КПІ", 2013.
16. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія: Підручник. – К.: Лібра, 1999. – 488 с.
17. Забужко О. С. Філософія української ідеї та європейський контекст / О. С. Забужко. – Київ: Основи, 1993. – 127 с.
18. Захара І. С. Академічна філософія України (17- полов. 18 ст.) / І. С. Захара. – Львів: Вид-во ЛНУ ім. Ів.Франка, 2000. – 240 с.
19. Кавалеров А.І. Філософська пропедевтика [Текст]: навч.-метод. посіб. / А. І. Кавалеров, В. І. Ворніков; Держ. закл. "Південноукр. нац. пед. унт. ім. К. Д. Ушинського", каф. філос. та соціол. – О.: Астропринт, 2013. - 95 с.
20. Петрушов В.М. Філософія: нормативний курс [Текст] : навч. посіб. для студентів вищ. техн. навч. закл. / В. М. Петрушов, І. В. Толстов; Укр.держ. акад. залізн. трансп. - Харків : УкрДАЗТ, 2013. - 342 с.

21. Рижак Л. Філософія [Текст] : підручник / Людмила Рижак ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Л.: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. - 649 с.
22. Сковорода Г. С. Світ ловив мене, та не впіймав / Григорій Савич Сковорода. – Харків: Фоліо, 2006. – 607 с.
23. Скомаровський В. О. Історія європейської філософії: Нова доба [Текст]: посібник / В. О. Скомаровський; Європ. ун-т, Уман. філ. - Умань: Сочінський [вид.], [2012]. Ч. 2. - 2012. - 346 с.
24. Словник-довідник філософських та культурологічних термінів [Текст] / [Полянська В. І. та ін.; за заг. ред. В. І. Полянської]; Миколаїв. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського, Навч.-наук. ін-т історії та права, каф.філос. думки та культурології. - Херсон: Гринь Д. С. [вид.], 2014. – 149 с.
25. Стейнберг Д. Філософія для життя [Текст]. Пізнати себе краще: [зб. філос. есеїв] / Делія Стейнберг; з ісп. пер. В'ячеслав Сахно. - Київ : Новий Акрополь, 2014. – 167 с.
26. Філософія [Текст]: навч.посіб. / [В. Л. Петрушенко та ін.] ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - 2-ге вид., допов. і переробл. - Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2013 . Ч. 1 :Історія світової філософії. - 2013. - 170 с.
27. Філософія [Текст]: навч. посіб. / [В. Л. Петрушенко та ін.] ; Нац. ун- т"Львів. політехніка". - 2-ге вид., допов. і переробл. - Л. : Вид-во Львів.політехніки, Ч. 2: Історія української філософії. Фундаментальніпроблеми сучасної філософії. - 2013. - 158 с.
28. Філософія [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Петрук Н.К., Борканюк А. Б. - Хмельницький: ХНУ, 2012. - 283 с.
29. Філософія [Текст]: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С. П. Щерба, О.А. Заглада; за ред. д-ра філос. наук, проф. С. П. Щерби - Житомир: Полісся, 2012. - 547 с.
30. Філософія. Хрестоматія: навч. посіб. / Л.Г.Дротянко (уклад.). — К.: Видавництво Національного авіаційного університету "НАУ-друк", 2009. — 244 с
31. Філософський енциклопедичний словник [Текст] / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди; голова редкол. В. І. Шинкарук. - К.:Абрис, 2002. - 742 с.
32. Філософський словник соціальних термінів [Текст] / В. П. Андрущенко [та ін.]; заг. ред. В. П. Андрущенко. - 3. вид., доп. - К.; Х.: Видавництво "Р.И.Ф.", 2005. - 672 с
33. Філософія Григорія Сковороди. – Київ: Наукова думка, 1972. – 311 с .
34. Хамітов Н.В. Філософський словник. Людина і світ [Текст] / Н. В.Хамітов, С. А. Крилова. - К.: КНТ: Центр навчальної літератури, 2007.- 264 с.
35. Щерба С. Філософія. Підручник / С. Щерба. – К.: Кондор, 2007.
36. Ярошовець В. Історія філософії: Словник / За заг. ред. В. Ярошовця. – К.: Знання України, 2005. – 1200 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [https:// www.nbuv.gov.ua](https://www.nbuv.gov.ua)
2. Електронна бібліотека матеріалів з філософії Інституту філософії ім. Г.С.Сковороди https://www.filosof.com.ua/elektronna_biblioteka
3. Stanford Encyclopedia of Philosophy. <https://plato.stanford.edu>

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

Конспект лекцій з курсу «Філософія»

Розділ 1.

Тема 1.

Вступна лекція. Загальні філософські поняття

Що таке філософія. Основні філософські питання. Функції філософії. Історичний розвиток філософської думки. Світогляд та його різновиди. Міф, релігія, наука, мистецтво та філософія. Філософські поняття. Головні філософські напрямки. Проблема філософського методу. Діалектика та її закони. Елементи теорії пізнання. Істина та її критерії Чуттєве та раціональне у пізнанні.

Тема 2.

Антична філософія. Досократики.

Натурфілософія. Мілетська школа. Піфагор та піфагорійці. Геракліт та елєати. Апорії Зенона. Стародавні атомісти. Анаксогор та Емпедокл. Софістика та софісти.

Тема 3

Класичний період.

Основні положення філософської системи Сократа. Діалог. Іронія та маєвтика. Етичне вчення. Філософія Платона. Теорія ейдосів. Концепція души та ідеальної держави. Раціоналізм Платона. Аристотель. Матерія та форма. Вчення щодо причин розвитку. Логіка і методологія Аристотеля.

Тема 4

Філософія еллінського та римського періодів.

Основні філософські школи. Стоїцизм: представники та їх філософські думки. Епікурейці. "Сад Епікура". Атомісти. Неоплатонізм та аристотелізм. Характерні риси античної філософії.

Розділ 2.

Тема 5

Філософська культура Стародавнього Сходу.

Предфілософія Стародавньої Індії. "Веди" та епічні твори. Класичні та некласичні школи: загальна характеристика. Індійська міфологія. Становлення та розвиток буддизму. Філософія Стародавнього Китаю. Періодизація та головні філософські школи. Проблема "Схід – Захід".

Тема 6

Філософія Середньовіччя та доби Відродження.

Розвиток філософської думки за доби середньовіччя. Гностицизм,

маніхейство, апологетика. Становлення патристики. Співвідношення філософії та теології. Філософія А. Августина. Схоластики та схоласти. Ф. Аквінський. Значення спору щодо універсалій. Неоплатонізм (Н. Кузанський, Дж. Мірандола та інші). Аристотелізм. Пантеїзм Дж. Бруно. Соціальні погляди. Становлення нової картини світу. Антропоцентризм.

Розділ 3.

Тема 7

Індуктивний метод. Раціоналізм Нового часу .

Філософія Ф. Бекона. Методологія. Індукція проти дедукції. Раціоналізм та дуалізм Р. Декарта. Пантеїзм Б.Спінози. Монадологія Г. Лейбниця.

Тема 8

Сенсуалізм, ідеалізм та агностицизм Нового часу. Становлення науки.

Філософські погляди Дж. Локка. Первісні та вторинні ознаки. Погляди Т. Гоббса. Соціальна теорія. Механістична методологія та філософія (Ж. Ламетрі., П. Гольбах, та інші). Розвиток природничих наук. Спир між Локком та Лейбницем. Суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі. Філософські погляди Д. Юма: агностицизм та вчення щодо причинності. Матеріалізм та його головні напрямки. Г. Галілей та И. Ньютон як засновники нового світогляду. Що таке наука? Загальна характеристика філософії Нового часу та її вплив на сучасні філософські течії.

Тема 9.

Німецька класична філософія.

Критичний раціоналізм І. Канта. Априорні та апостеріорні форми знання. Моральний імператив та його значення. Вплив філософських поглядів І. Канта на подальший розвиток філософської думки. Неокантіанство. Філософські погляди І. Фіхте та Ф. Шеллінга. Діалектика та об'єктивний ідеалізм Г. Гегеля. Філософія природи, історії та Духа. Схема гегелівської енциклопедії наук. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха. Становлення філософії марксизмі. Економічне та соціальне у вченні К. Маркса. Критика капіталізму, проблема відчуження природа суспільного розвитку. Вчення щодо додаткової вартості. Філософські погляди Ф. Енгельса. Розвиток марксизму у ХХ сторіччі та його вплив на хід історії.

Розділ 4.

Тема 10 "Філософія життя" та фрейдізм. Екзистенціальна філософія. Філософська думка в Україні.

Основні ознаки української ментальності. Філософія у Києво-Магелянській Академії. Філософські погляди Г.С. Сковороди. Відродження філософії у сучасній Україні. Інтуїтивізм А. Бергсона. Філософські погляди А.

Шопенгауера та Ф Ніцше. Теорія психоаналізу З. Фрейда. Символізм і архетипи у вченні К. Юнга. Неофрейдізм. Причини виникнення екзистенціалізму та його представники. Екзистенціалізм та гуманізм.

Тема 11. Позитивізм. Філософія науки. Сінергетика. Структуралізм

Позитивізм та його різновиди. Прагматизм та інструменталізм. Становлення неопозитивізму. Постпозитивізм. Критична філософія К. Поп пера. Філософські погляди Т. Куна, П. Фейєрабенда, С. Туліна та И. Лакатоша. Філософія науки.

Тема 12.

Феноменологія, герменевтика та структуралізм. Філософія постмодерну

Феноменологія. Феноменологічна редукція. Герменевтика та структуралізм. Побудова основ теоретичної біології. Системні методи у біології. Життя: питання походження та розвитку. Еволюційна теорія як світогляд. Філософія постмодерну. Що є людина? Життя та його сенс. Феномен свідомості. Загальні підсумки курсу та огляд історії розвитку філософської думки.

Лекційний та методичний матеріал представлено у наступних виданнях:

1. Безродний А.Г. (у співавторстві): Практичні заняття з курсу філософії. – Харків: ХНУ, 2000. – с. 52
2. Безродний А.Г. Філософії. Навчально-методичний комплекс. – Харків: ХНУ, 2012. – с. 36
3. Демонстраційний матеріал з курсу «Філософія» для викладання на дистанційних платформах (2020)

**МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

Матеріали для семінарських занять з курсу «Філософія»

Розділ № 1. Загальні питання. Філософія стародавньої Греції

Заняття № 1. Вступна лекція. Загальні філософські поняття.

1. Загальні філософські поняття. Що є філософія. Різновиди філософських підходів.
2. Світогляд та його різновиди. Філософія як частина світової культури. Місце філософії у житті сучасної людини.
3. Становлення філософії у античному світі. Міфологія та рання філософія. Натурфілософія.
4. Вчення Геракліту щодо плинності речей.

Заняття № 2. Антична філософія. Досократики.

1. Зміст апорій Зенона.
2. Багатоплановість філософії досократиків та її вплив на сучасність.
3. Кініки та скептики.
4. Софісти.

Заняття № 3.

1. Сократ як засновник класичного періоду у розвитку античної філософії.
2. Велич філософії Платона. Діалоги Платона. Концепція ейдосів. Буття та інобуття.
3. Філософія та методологія Аристотеля. Пасивність матерії та активність форми.
4. Порівняння філософських поглядів Платона та Аристотеля.

Заняття № 4. Філософія еллінського та римського періодів

1. Елементи платонізму та аристотелізму.
2. Своєрідність філософії Епікура. Етика стоїків та кініків. Еклектичні вчення. Атомізм та його представники. Академія. Перипатетика.
3. Поступовий занепад філософії та зародження християнства.
4. Підсумковий огляд філософії античного періоду.

Розділ 2. Філософська культура Стародавнього Сходу, Середньовіччя та доби Відродження

Заняття № 5. Філософська культура Стародавнього Сходу.

1. Розвиток індійської філософії: основні напрямки та їх представники.
2. Буддизм.

3. Філософія Китаю. Конфуціанство, даосизм та інші школи. Етичні вчення. Питання раціонального суспільного устрою.
4. Сучасний стан філософії Сходу. Міфологія Китаю та Індії.

Заняття 6 Філософія Середньовіччя та доби Відродження.

1. Християнство та філософія. Геоцентризм.
2. Знання як віра. Питання зла у світі. Теодицея. Схоластика. Докази існування бога.
3. Феномен Відродження. Гуманізм. Погляд на устрій Всесвіту.
4. Розум як єдиний інструмент пізнання. М. Монтень, П. Фарандола, Н. Казанський та інші.

Розділ 3. Філософія Нового часу

Заняття № 7. Індуктивний метод. Сенсуалізм. Становлення науки

1. Становлення філософії Нового часу.
2. Метод індукції. Повна та неповна індукція. Ф. Бекон.
3. Витоки сенсуалізму. Емпіризм. Порівняння раціоналізму та сенсуалізму.
4. Вчення Локка щодо ознак речей. Значення опиту для пізнання. Різновиди знання. Філософські та соціальні погляди Т. Гоббса. Вчення щодо людини та громадянина "Левіафан".
5. Слабкі та сильні сторони сенсуалізму та раціоналізму.

Заняття 8. Раціоналізм та агностицизм Нового часу.

1. Мислити це існувати. Р. Декарт та його раціоналізм. Природа субстанцій та дуалізм.
2. Шляхи подолання дуалізму Декарта. Субстанція та її модуси у філософії Б. Спінози. Свобода як пізнана необхідність. Монадологія Г. Лейбніца.
3. Філософське вчення Дж. Берклі. Соліпсизм. "Бути – це значить буту у сприйнятті".
4. Агностицизм Д. Юма. Чи є об'єктивна причинність?

Заняття № 9. Німецька класична філософія.

1. Життя та творчість І. Канта як взірць для науковця. Основні положення філософії І. Канта.
2. Розвиток ідей І. Канта І. Фіхте.
3. Натурфілософські погляди Ф. Шеллінга. Ототожнювання буття та мислення. Концепція довічного становлення.
4. Г. Гегель: місце розуму у історії. Діалектика. Теза. Антитеза та синтез.
5. Матеріалізм Л. Фейєрбаха. Сутність християнства.

6. Витоки філософії марксизму. Основні положення марксизму та його вплив на історію.

Розділ 4. Сучасна світова філософія

Заняття 10. "Філософія життя" та фрейдизм. Екзистенціальна філософія. Філософська думка в Україні.

1. Волюнтаризм А. Шопенгауера.
2. Філософія Ф. Ніцше як декаданс. Ураження розуму у правах.
3. Ірраціоналізм Становлення фрейдизму. Філософські погляди Г. Маркузе.
4. Екзистенціалізм та його представники. Питання сенсу життя.
5. Відродження філософської думки на Україні.
6. Філософія Г.С. Сковороди.

Заняття № 11. Позитивізм. Філософія науки. Сінергетика. Структуралізм.

1. Витоки та розвиток позитивізму.
2. Неопозитивізм: представники та їх думки.
3. Принцип верифікації Фальсифікація.
4. Аналітична філософія.
5. Філософія науки. Наукові революції.

Заняття № 12. Феноменологія та герменевтика. Філософія постмодерну.

1. Основи феноменологічного аналізу.
2. Герменевтика: сучасний стан.
3. Герменевтика та герменевтичне коло.
4. Структуралізм та системний аналіз.
5. Постмодернізм як новітня філософія

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Як Ви розумієте предмет та функцію філософського знання? Розглянути взаємодію філософії з мораллю та етикою.	4
2	Назвіть основні елементи грецької міфології. Взаємодія міфу та філософії. Витоки філософської думки (Гомера та Гесіод). „Сім мудреців”. Зведення Кратилом положень Геракліта до абсурду. Вплив софістики на сучасній стиль мислення. В чому полягає значення „софізмів”	4
3	Чому не можливо реалізувати на практиці концепцію „ідеального суспільства”? Соціальний утопізм. Праця Аристотеля „Про частини тварин” та сучасна біологія? Геніальність та утопізм великого філософа	4
4	Місце „Книги перемін” в системі філософії Китаю. Характерні риси стародавньої міфології. Буддизм та сучасність. Головні чинники привабливості цього вчення.	4
5	Метод індукції та формування наукової картини світу. Основні риси науки Нового часу.	4
6	Вплив філософських поглядів І. Канта на розвиток сучасного світогляду. Відносність простору та часу.	4
7	Критика теорії психоаналізу. Порівняння філософських поглядів Ясперса, Камю та Сартра	3
8	Чинники розвитку постмодернізму та його вплив на сучасність. Місце творчості та інтуїції у процесі пізнання. Пізнання та цілісність	3
9	Написання реферативної роботи	12
	Разом	42

**КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ ТА
РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ**

**КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ
НАВЧАННЯ З КУРСУ
«Філософія»**

№	Форми навчальної діяльності	Кількість балів	Термін	Примітки
1	Відвідування лекцій	5	постійно	
2	Відвідування семінарських занять	5	постійно	
3	Участь у семінарських заняттях	30	постійно	
4	Виконання контрольної роботи	20		
	Підсумковий контроль (екзаменаційна робота)	40		
	В С Ь О Г О	100		
	Додаткові бали (бонуси):			
	Участь в конференціях, круглих столах	5		
	Виступ на конференції за наявності друкованої програми	10		
	Публікація тез доповіді або наукової статті	15		

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПОТОЧНОГО
КОНТРОЛЮ.**

1. Відвідування лекцій:

- 5 балів:** студент відвідав 90 - 100 % лекційних занять;
4 бали: студент відвідав 66 - 89 % лекційних занять;
3 бали: студент відвідав 41 – 65 % лекційних занять;
2 бали: студент відвідав 21 - 40% лекційних занять;
1 бал: студент відвідав 1- 20 % лекційних занять;
0 балів: студент не відвідував лекційні заняття

2. Відвідування семінарських занять:

- 5 балів:** студент відвідав 90 - 100 % семінарських занять;
4 бали: студент відвідав 66 - 89 % семінарських занять;
3 бали: студент відвідав 41 – 65 % семінарських занять;
2 бали: студент відвідав 21 - 40% семінарських занять;
1 бал: студент відвідав 1- 20 % семінарських занять;
0 балів: студент не відвідував семінарські заняття

3. Участь у семінарських заняттях (максимум 30 балів за 6 виступів):

Виступ з доповіддю

5 балів:

- виступ студента побудовано послідовно, системно, логічно;
- питання висвітлено всебічно та з урахуванням різних точок зору;
- під час виступів студент виявив глибоке знання змісту питання, вільно оперування філософськими термінами;
- відповіді повністю репрезентують додаткові питання, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;

4 бали:

- виступ студента побудовано в цілому послідовно та логічно;
- питання висвітлено всебічно та у співставленні з основними точками зору;
- під час виступів студент виявив в цілому знання змісту питання, вільне оперування філософськими термінами;
- відповіді достатньо репрезентують додаткові питання, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;

3 бали:

- виступ студента побудовано в цілому послідовно;
- питання достатньо висвітлено та у співставленні з окремими точками зору;
- під час виступів студент виявив певне знання змісту питання, оперування філософськими термінами;
- відповіді на додаткові питання не є повними, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не завжди точні, мають похибки;

2 бали:

- виступ студента побудовано не завжди послідовно;
- питання достатньо висвітлено, проте відсутнє співставлення різних точками зору;
- під час виступів студент виявив фрагментарне знання змісту питання, оперування філософськими термінами викликало труднощі;
- відповіді на додаткові питання потребують уточнення, конкретизації, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;

1 бал:

- виступ студента побудовано здебільшого стихійно;
- питання недостатньо висвітлено, відсутнє співставлення різних точками зору;
- під час виступів студент виявив роздуми про зміст питання, оперування філософськими термінами викликало значні труднощі;
- відповіді розпливчаті та виходять за межі додаткових питання, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;

0 балів: студент не підготував та не виступив з доповідями.

4. ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.

Студент має виконати контрольну роботу з філософії, яка передбачена навчальним планом підготовки фахівців. Орієнтована тематика контрольних робіт подана в НМК. Контрольна робота має складатися з вступу, основної частини та висновків та містити список використаної літератури.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ:

20 – 17 балів:

- студент всебічно обґрунтував актуальність теми роботи, чітко визначив мету та задачі, методологічну базу;
- студент продемонстрував глибоке знання змісту обраної теми, вільне оперування філософськими категоріями, провів глибокий філософський аналіз відповідних питань;
- глибоко і всебічно висвітлені знання з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне та обґрунтоване бачення її сутності як творче переосмислення набутих знань;
- текст роботи викладено лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків;
- роботу написано грамотно, оформлено відповідно до вимог та демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

16– 13 балів:

- студент достатньо обґрунтував актуальність теми роботи, чітко визначив мету та задачі, методологічну базу;
- студент продемонстрував знання змісту обраної теми, оперування філософськими категоріями, провів філософський аналіз відповідних питань;
- в цілому висвітлені знання з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел, візуальних матеріалів та відповідної літератури, проте допущені незначні помилки та окремі неточності у формулюваннях;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне бачення її сутності;
- текст роботи викладено послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не завжди обґрунтовані;
- роботу написано грамотно з використанням філософської фахової лексики, оформлено в цілому відповідно до вимог.

12– 9 балів:

- студент надав певне обґрунтування актуальності теми роботи, визначив мету та задачі, методологічну базу;

- студент продемонстрував певне знання змісту обраної теми, виклавши основні її положення;
- висвітлені знання з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури є фрагментарними та не завжди точними;
- здійснено поверхневий аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- текст роботи викладено недостатньо послідовною, допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- робота, в цілому, написано грамотно, проте допущені помилки щодо її оформлення.

8– 5 балів:

- актуальність теми недостатньо висвітлено, мета та задачі не мають чітких формулювань;
- студент продемонстрував роздуми з обраної теми, відсутність знань основних філософських категорій;
- текст роботи містить певні уявлення з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел та відповідної літератури;
- посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо обраної проблематики;
- текст роботи викладено фрагментарно, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- роботу написано з помилками та значними порушеннями щодо її оформлення.

4– 1 бал:

- студент надав спробу обґрунтування актуальності теми роботи, мета та задачі дослідження не визначені;
- студент продемонстрував відсутність знань з обраної проблеми;
- робота містить певні уявлення з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури;
- посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо обраної проблематики;
- текст роботи викладено фрагментарно, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- роботу написано з багатьма помилками та значними порушеннями щодо її оформлення.

0 балів: робота відсутня

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю, якщо він набере за результатами поточного контролю не менше 35 балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

Підсумкова робота складається з 3 питань, які мають на меті перевірити рівень знань студентів з дисципліни «Філософія»

Відповіді студента на кожне питання максимально оцінюється як «15», «15» та «10» балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

15 – 13 балів:

- студент продемонстрував глибоке знання змісту екзаменаційного питання, вільне оперування філософськими категоріями, провів глибокий філософський аналіз означеної проблеми;
- глибоко і всебічно висвітлені знання з історії філософії культури, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури;
- відповідь повністю репрезентує певну філософську проблему, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне та обґрунтоване бачення її сутності як творче переосмислення набутих знань;
- відповідь побудована лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків;
- відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми, критичний їх аналіз;
- відповідь написана грамотно та демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

12– 10 балів:

- студент продемонстрував знання змісту екзаменаційного питання, оперування основними філософськими категоріями, аргументовано виклав означену проблему;
- в цілому висвітлено знання з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел, візуальних матеріалів та рекомендованої літератури, проте допущені незначні помилки та окремі неточності у формулюваннях;
- відповідь репрезентує певну філософську проблему, але посилення на вітчизняну та іноземну фахову літературу не є достатніми;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне бачення її сутності;
- відповідь побудована лаконічно та послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не

завжди обґрунтовані;

- відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми;
- відповідь написана грамотно з використанням філософської фахової лексики.

9– 7 балів:

- студент продемонстрував певне знання змісту екзаменаційного питання, виклавши основні положення означеної проблеми;
- висвітлені знання з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури є фрагментарними та не завжди точними;
- відповідь побудована навколо певної філософської проблеми, але посилення на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;
- здійснено поверхневий аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є недостатньо послідовною, допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- відповідь, в цілому, написана грамотно.

6– 4 балів:

- студент продемонстрував роздуми з екзаменаційного питання, відсутність знань основних філософських категорій;
- відповідь містить певні уявлення з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел, візуальних матеріалів та рекомендованої літератури;
- посилення на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є фрагментарною, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- відповідь написана з помилками.

3– 1 балів:

- студент продемонстрував відсутність знань з екзаменаційного питання;
- відповідь містить певні уявлення з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури;
- посилення на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є фрагментарною, відсутні логіка викладу матеріалу та власні висновки;
- відповідь написана з багатьма помилками.

0 балів: відповідь відсутня

**КОМПЛЕКТИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ З
НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ
БІЛЕТИ АБО КОМПЛЕКТ КОНТРОЛЬНИХ
ЗАВДАНЬ ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ**

Питання до контрольної роботи з курсу «Філософія»

1. Як Ви розумієте предмет та функцію філософського знання?
2. Розглянути взаємодію філософії з мораллю та етикою.
3. Назвіть основні елементи грецької міфології. Взаємодія міфа та філософії.
4. Вплив софістики на сучасній стиль мислення. В чому полягає значення „софізмів”
5. Чому не можливо реалізувати на практиці концепцію „ідеального суспільства”?
6. Праця Аристотеля „О частях тварин” та сучасна наука.
7. Вчення Емпедокл щодо поєднання та роз’єднання частин.
8. Становлення філософії скептицизму.
9. Місце „Книги перемін” в системі філософії Китаю.
10. Буддизм та сучасність. Головні чинники привабливості цього вчення.
11. Метод індукції та формування наукової картини світу. Основні риси науки Нового часу
12. Основні риси науки Нового часу.
13. Вплив філософських поглядів І. Канта на розвиток сучасного світогляду. Відносність простору та часу.
14. Відродження філософської думки на Україні.
15. Критика теорії психоаналізу.
16. Порівняння філософських поглядів Ясперса, Камю та Сартра.
17. Філософія науки: основні питання та напрямки їх вирішення.
18. Наука сама собі філософія?
19. Чинники розвитку постмодернізму та його вплив на сучасність.
20. Місце творчості та інтуїції у процесі пізнання.
21. Пізнання та цілісність.
22. Ламаркізм та дарвінізм як форми світогляду.
23. Чи можлива еволюція без добору?
24. Походження життя: філософський аспект.
25. Глобальні виклики сучасності та шляхи їх вирішення.

Питання до письмового іспиту з курсу «Філософія»

1. Предмет філософії та її функції.
2. Філософія та світогляд. Структура світогляду.
3. Філософія, наука, релігія: загальні риси та відмінності.
4. Проблема філософського осмислення світу.
5. Основи системного аналізу. .
6. Можливість пізнання світу.
7. Істина та її критерії.
8. Рівні науково пізнання. .
9. Класична та некласична індійська філософія.
- 10.Буддизм: зародження та розвиток.
- 11.Головні напрямки розвитку китайської філософської школи.
- 12.Специфічні риси античної натурфілософії.
- 13.Натурфілософська діалектика Геракліта.
- 14.Філософська система елеатів. Апорії Зенона.
- 15.Піфагор та піфагорійці: світ як гармонія чисел.
- 16.Виникнення та розвиток атомізму.
- 17.Софістика та софісти.
- 18.Іронія та маєвтика у філософії Сократа.
- 19.Платон: теорія ейдосів, концепція души та ідеальної держави.
- 20.Філософські погляди Аристотеля: примат форми та причини розвитку.
- 21.Специфіка філософії еллінського та римського періодів.
- 22.Апологетика та патристика.
- 23.Теодицея: постановка проблеми та спроби її вирішення.
- 24.Філософські погляди А. Августина.
- 25.Зміст спору щодо універсалій.
- 26.Філософська доктрина Ф. Аквінського.
- 27.Відродження: філософські погляди та головні напрямки.
- 28.Філософія Ф. Бекона. Індуктивний метод пізнання.
- 29.Раціоналізм та дуалізм Р. Декарта.
- 30.Галілей та Ньютон як фундатори сучасної картини світу.
- 31.Сенсуалізм (Дж. Локк, Т. Гоббса).
- 32.Б. Спіноза: вчення щодо атрибутів та причинності. Розуміння свободи.
- 33.Монадологія Г. Лейбніца.
- 34.Суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі.
- 35.Агностицизм Д. Юма.
- 36.Філософія французького Просвітництва.
- 37.Філософська система І. Канта.
- 38.Сутність філософії І. Фіхте.
- 39.Філософські погляди Ф. Шеллінга.
- 40.Натуралізм та антропологізм Л. Фейєрбаха.
- 41.Філософська система Г. Гегеля.
- 42.Історичний та діалектичний матеріалізм К. Маркса та Ф. Енгельса.
- 43.Філософська думка у Києво-Могилянській Академії.

44. Г.С. Сковорода: філософські погляди та вплив на суспільну думку.
45. Історичні та теоретичні витоки позитивізму.
46. Основні напрямки неопозитивізму.
47. Ідеї філософії прагматизму та інструменталізму.
48. Становлення та розвиток філософії науки.
49. Критичний раціоналізм К. Поппера.
50. Т. Кун: структура наукових революцій.
51. Методологічний анархізм П. Фейєрабенда.
52. Філософія постмодерну.
53. Світ як воля та уявлення (А. Шопенгауер).
54. Філософія волі до власті (Ф. Ніцше).
55. Фрейдизм та неофрейдизм.
56. Екзистенціалізм: питання людського існування.
57. Феноменологія.
58. Герменевтика.
59. Філософія структуралізму.
60. Сінергетика.